

результатів навчання, здатні швидко генерувати масштабовані та ефективні зміни.

Література

1. OECD (2016), *Innovating Education and Educating for Innovation: The Power of Digital Technologies and Skills*, OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264265097-en>

2. Robert J. Jagers, Deborah Rivas-Drake & Brittney Williams (2019) *Transformative Social and Emotional Learning (SEL): Toward SEL in Service of Educational Equity and Excellence*, *Educational Psychologist*, 54:3, 162-184, <https://doi.org/10.1080/00461520.2019.1623032>

УДК 37.035:39 (=161.2)

Голуб М.Я.

методист центру виховної роботи, захисту прав
дитини та громадянської освіти ТОКІППО
m.golub@ippo.edu.te.ua

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ КРИЗЬ ПРИЗМУ КУРСУ «КУЛЬТУРА ДОБРОСУСІДСТВА»

Постановка проблеми. Аналітичні матеріали, а також дані багатьох сучасних досліджень показують, що в наш час у країні склалася ситуація, коли культурне розмаїття, що реально існує, недооцінюється, а іноді сприймається як гальмо на шляху національної консолідації. Незважаючи на фактичне культурне, етнічне та конфесійне розмаїття в країні, більшість населення не бажає приймати світ у всьому його різноманітті, спонукає шукати дієві інструменти для адаптації та соціалізації в регіонах України людей, відмінних своїми мовними, релігійними, культурними та іншими характеристиками. Також надзвичайно актуальними є розвиток громадянської освіти й системна цілеспрямована робота з формування національно-культурної ідентичності, розвитку міжрегіональних зв'язків, інтеграційних процесів і співпраці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У працях Беха І. Д., Нагорної Л. П., Разметаєва Ю., Пометун О. І., Араджионі М. А. досліджувалися різні питання, пов'язані з формуванням національної, культурної ідентичності здобувачів освіти.

Метою нашої статті є показати особливості формування національно-культурної ідентичності підростаючої особистості.

Останнім часом особливої актуальності набула проблема національно-культурної ідентифікації, що обумовлено, у першу чергу, серйозними міграційними процесами, які відбуваються у нашій країні й світі в цілому.

Відповіддю на ці виклики може бути увага до регіональних особливостей та їхнє широке представлення в загальноукраїнському контексті, а також системний інтегрований підхід до знайомства з довколишнім середовищем. Формування громадянської, міжкультурної та соціальної компетентностей

дітей є також важливим компонентом розвитку особистості й підготовки її до реалій життя у світі, що швидко змінюється.

Саме для набуття практичних навичок та компетентностей для життя й був розроблений наскрізний інтегрований курс «Культура добросусідства». Програми та посібники «Культури добросусідства» осучаснені й адаптовані до нових нормативних документів про освіту та регіональних особливостей областей України.

Мета курсу «Культура добросусідства» — виховання соціально компетентних і толерантних осіб, що володіють критичним мисленням, громадян і патріотів своєї Батьківщини, які поділяють демократичні цінності і відповідально ставляться до рідного краю, громади, країни та прагнуть зберігати, розвивати і примножувати природний, економічний і культурний потенціал України.

Курс є інтегрованим. У ньому подані відомості з аксіології, ботаніки, географії, джерелознавства, екології, етики, етнології, зоології, історії, конфліктології, культурології, медіаосвіти, мистецтвознавства, мовознавства, основ здоров'я, підприємництва, політології, релігієзнавства, тайм-менеджменту, технологій, фольклористики та ін. Це дає змогу здобувачеві/здобувачці освіти побачити явища навколишнього життя в їхньому взаємозв'язку і взаємовпливі. А пріоритетність виконання виховних і розвиваючих завдань через активну практичну діяльність сприятиме формуванню певних навичок і моделей поведінки, насамперед спрямованих на розвиток особистості, її соціальної компетентності, прищеплення громадянської відповідальності й поваги до різноманітності.

Приналежність до конкретної культури визначається саме наявністю базового стереотипного ядра знань, що повторюється в процесі соціалізації особистості в даному суспільстві, тому стереотипи вважаються прецедентними (важливими) іменами в культурі. В основі формування етнічної свідомості і культури як регуляторі поведінки людини лежать як вроджені, так і набуті в процесі соціалізації чинники – культурні стереотипи, що засвоюються з того моменту, як тільки людина починає ідентифікувати себе з певним етносом, культурою й усвідомлювати себе їх елементом. Надзвичайно актуальні сьогодні думки О. Потебні про зв'язок між мовою і думкою, мовою і світом асоціативних уявлень народу, між мовою і культурою народу. О. Потебня бачив неповторність кожної мови у відображенні дійсності: «Якби об'єднання людства за мовою і взагалі за народністю було можливе, воно було б згубним для загальнолюдської думки, як заміна багатьох почуттів одним, хоч би це було не дотиком, а зором. Для існування людини потрібні інші люди, для народності – інші народності». Тим важливішим є розвиток і збереження мови, мистецтва, художньої культури, що втілює в художніх образах національні традиції, риси національного характеру.

Українці, декларуючи пріоритетність європейського курсу, насамперед сподіваються, це праця творення власного українського дому у регіоні, що зветься Європа.

Сучасна Україна характеризується виразними, подекуди навіть драматичними регіональними особливостями. Наявність таких особливостей зумовлена різною історичною долею регіонів держави, тривалим і болісним шляхом формування сучасної національної території

Національно-культурна ідентичність підростаючого покоління, тісно пов'язана з культурою та традиціями рідного народу, з співвідношенням свого рідного краю, отчого дому, своєї малої батьківщини, з традиціями та культурою свого регіону.

Висновки та перспективи подальших розвідок.

Результат зниження значимості національної культури веде до криз та руйнувань національної, релігійної й культурної ідентичності. А руйнування національно-культурної ідентичності призводить до формування нових ідентичностей, заснованих на інших принципах самоідентифікації.

Знайомити дітей з представниками різних культур, які проживають у регіоні; формувати уявлення про їхню культуру, звичаї, мову. Сприяти вивченню основних форм культури спілкування в колі поліетнічного середовища. Формувати усвідомлення, що всі народи світу гідні поважного ставлення до їхньої культури і традицій, мають права і прагнуть миру й щасливого життя. Вчити орієнтуватися в тому, що кожна країна має свою територію, на якій проживають люди з різним кольором шкіри, волосся, розрізом очей тощо, і від кожного жителя країни залежить злагода в регіоні і його розвиток.

Запровадження системного підходу до проведення цілеспрямованої роботи з формування соціальної й громадянської компетентності та однієї з її складових – толерантності (у широкому сенсі, тобто етнічної, релігійної, мовної, гендерної, вікової, соціальної та ін.) не тільки в дітей, а й у їхніх батьків. Формування бачення свого місця в сьогоденні і в майбутньому рідного краю, відповідального і поважного ставлення до рідного краю як основоположного елемента виховання патріота України. Формування стійкого інтересу до життя, культури, проблем регіону; установки на конструктивну діяльність, підвищення соціальної компетентності і відповідальності молоді за добробут рідного краю і країни як невід'ємної складової громадянського обов'язку. Сприяти розвиткові інтеграційних процесів у суспільстві й підвищенню рівня громадянської ідентичності. Популяризувати історію та культуру різних етносів, представники яких мешкають на теренах України, а також сучасну культуру регіону.

Таким чином, формування національно-культурної ідентичності є важливою науковою проблемою, що відображає складний і багатогранний процес розвитку та самоідентифікації особистості у контексті становлення і розбудови Української держави.

Література

1. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: наук.-метод. посіб. К. : ІЗМН, 1998. 204 с.
2. Виховуємо людину і громадянина : навч.-метод. посіб./упор.: С. Буров, О. Войтенко, І. Костюк. Дрогобич: ВФ «Відродження», 2009. 130 с.

3. Від співпраці до примирення : посібник для лідерів громадянського суспільства / за заг. ред. О. К. Смірнова; автори-упорядники: М. А. Араджионі, І. В. Брунова-Калісецька, А. І. Гусев, І. Г. Терещенко. К. : Золоті ворота, 2015.

4. Громада, що навчається: ключові тенденції та фактори розвитку освіти дорослих. Київ, 2017. 35 с.

5. «Культура добросусідства»: програми інтегрованого курсу і методичні рекомендації... / за ред. М. А. Араджионі. Сімферополь : АнтикВА, 2007. 212 с.

6. Культура добросусідства: Я, моя сім'я, мої сусіди. Тернопільщина: робочий зошит для дітей і матеріали для батьків і педагогів закладів загальної середньої освіти Тернопільської області / автори-укладачі: М. А. Араджионі, М.Я. Голуб, О.І. Когут, О.М. Петровський. К. : ТОВ «Прометей», 2020. 84 с.

7. Національна академія педагогічних наук України, Інститут проблем виховання, лабораторія громадянського та морального виховання «Формування у підлітків національно-культурної ідентичності у загальноосвітніх навчальних закладах» (констатувальний етап дослідження). Київ, 2017.

8. Як добре ви знаєте Україну. URL: http://24tv.ua/yak_dobre_vi_znayete_ukrayinu_test_n719603.

УДК 376.3

Горішна Н.М.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного
університету імені В. Гнатюка
nadiahorishna@yahoo.com

СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ: АНАЛІЗ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Одним з найбільших актуальних завдань вітчизняної системи освіти є забезпечення можливостей для здобуття якісної освіти усіма учням, у тому числі й тими, що мають особливі освітні потреби (ООП). Такі учні, зазвичай, відчують труднощі принаймні в одній з наступних сфер – соціальній взаємодії, навчанні, поведінці, що може стати суттєвою перепорою для їхнього включення у систему загальної середньої освіти. Важливе значення для їх ефективної інклюзії має застосування відповідних ситуації, характеру та складності проблеми, індивідуальним особливостям та потребам дитини стратегій навчання.

Результати аналізу наукової літератури з проблеми дослідження засвідчили, що концептуальні засади, філософія та історико-педагогічні особливості становлення і розвитку інклюзивної освіти висвітлені у працях вітчизняних (В. Засенко, А. Колупаєвої, В. Синьова, Д. Таланчук, Ю. Найди) та зарубіжних (М. Ainscow, J. Allan, W. Sailor, S. Shaeffer, R. Slee) дослідників. Питання особливостей організації навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання розкривають у своїх працях такі вчені, як Н. Ашиток, В.